

Norges vassdrags- og energidirektorat

Postboks 5091 Majorstua

0301 OSLO

Elverum, 19.10.18

Dette brevet sendes på vegne av: Hamar og Hedemarken Turistforening, DNT Finnskogen og omegn, DNT Odal, DNT Oslo og Omegn, Naturvernforbundet i Hedmark, Glåmdal krets av Norges Speiderforbund, Hedmark krets av Norges Speiderforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus og Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hedmark.

Nasjonal ramme for vindkraft på land – innspillsrunde om regionale interesser

Bakgrunn/info

NVE jobber for tiden med å utarbeide et forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land. Formålet med rammene er å bidra til at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt når det søkes om konsesjon. Områdene skal velges ut med utgangspunkt i vindressurser og nettkapasitet, og avstemmes mot andre viktige miljø- og samfunnshensyn. Denne innspillsrunden er først og fremst en forsikring om at de fanger opp tilstrekkelig informasjon for gjennomføring av arealanalysene.

Område 1 berører Hedmark fylke, område 2 berører Hedmark og Akershus, og FNF-Hedmark og FNF-Akershus med tilhørende organisasjoner har følgende kommentarer til disse:

Innledningsvis vil vi si at global oppvarming er en stor trussel mot natur og mennesker, så det er behov for å øke produksjonen av fornybar energi for derigjennom å fase ut fossil energi. De områdene i Hedmark og Akershus som blir foreslått har imidlertid en del kvaliteter som etter vår vurdering gjør dem mindre egnet. Generelt mener vi at vindkraft i størst mulig grad bør legges til allerede utbygde områder som for eksempel langs veier, og i minst mulig grad i uberørt natur.

Område 1**Villrein**

Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen og de naturlige leveområdene den er avhengig av. Etablering av vindkraftanlegg med tilhørende infrastruktur vil påvirke villreins arealbruk, beiteutnyttelse og vandringsmuligheter. Villrein er svært sky og dermed sårbar for utbygging, ferdsel og annen menneskelig aktivitet. Vindkraftutbygging innenfor, og i nærheten av, villreinområder er uforenlig med forutsetningene for disse områdene og må derfor være uaktuelle for konsesjonsbehandling.

forum for
natur og friluftsliv
Hedmark

FNF-Hedmark

hedmark@fnf-nett.no

Tlf. 99 58 93 27

www.fnf-nett.no/hedmark

forum for

natur og friluftsliv

Akershus

FNF Akershus

akershus@fnf-nett.no

Tlf. 45 16 68 79

www.fnf-nett.no/akershus

Dette området med godt potensial for vindkraftutbygging, overlapper med viktige leveområder for villrein. Nordre del av analysearealet overlapper med Tolga Østfjell villreinområde. Dette fjellpartiet strekker seg mellom dalføret Hodalen-Øversjødalen i øst og Glomma i vest. Det er stor utveksling av villrein mellom Tolga og Rendalen kommuner. Rendalen har ikke status som villreinområde, men det er heller ingen regulær tamreindrift der. Det lever en privateid reinstamme i Rendalen. Totalt i de to områdene er det i overkant av 2000 vinterdyr. Det er rike lavressurser i området, og naturgrunnet er godt egnet for rein.

Rendalen renselskap er en sammenslutning av nesten 300 grunneiere i Rendalen østfjell. Formålet er å utnytte og bevare den privat eide reinstammen i området. Reinstammen forvaltes og beskattes som andre villreinbestander i Norge.

Rendalen renselskap - jaktområde: http://www.rendal-renselskap.no/documents/RR_Jaktomrade_2018.pdf

Rendalen renselskap – driftsplan: <https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-trondelag/dokument-fmtl/landbruk-og-mat/reindrift/distriktsplaner/driftsplan-rendal-renselskap.pdf>

En stor del av det foreslåtte analysearealet ligger innenfor leveområdene til villreinen i Tolga Østfjell og reinstammen i Rendalen.

Når det gjelder vindkraftutbygginger er det viktig å være oppmerksom på at de fleste av villreinområdene som ikke har fått status som «nasjonale», er små både når det gjelder areal og bestandstørrelse. De er derfor spesielt sårbare for ytterligere tap av viktige funksjonsområder og fragmentering. Bestandene har stor kulturell og miljømessig betydning lokalt og regionalt i form av rekreasjon og naturopplevelser. De mindre villreinområdene må derfor vurderes som minst like sårbare som de større områdene overfor store naturinngrep som vindkraftanlegg. Reinens leveområder må sikres gjennom å defineres som absolutte eksklusjonskriterier.

Tamreindrift

På østsiden av Femund og sør for Røa ligger Svahken sitje (Elgå reinbeitedistrikt) som er et helårsområde. Reinen bruker også områder sør til Drevsjø og vestover til Isteren og Sømådalen som beiteområder. Ivaretagelse av naturgrunnet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. I dette området skal det kunne drives reindrift i samsvar med reindriften, alders tids bruk og sedvane, og denne retten reguleres av reindriften.

Friluftsliv

Analysearealet har store områder som har urørt preg, lite støy og liten visuell forurensning og er i dag, og vil i fremtiden, derfor være viktige arealer for friluftslivsutøvelse. Dette er turområder uten mye tilrettelegging og områdene er allerede utsatt for et stort press. Vindkraft kan bidra til en ytterligere forringelse av disse områdene. Ulike Turistforeninger og andre foreninger har hytter, koier og løypenett i områdene som er viktige å ivareta.

Når det gjelder friluftsområder og påvirkning på friluftslivet, må alle områder hvor det planlegges utbygginger, vurderes i hvert enkelt tilfelle. Foreløpige vurderinger fokuserer stort sett på friluftsområder som er offentlig sikrede, eller særlig verdsatt, men faktum er at det i de aller fleste områder ikke er gjort noen kartlegginger av hvilke områder som er spesielt viktige for friluftsliv. De fleste områder i fylket brukes til friluftsliv, men med varierende bruksfrekvens og tilgjengelighet.

Rendalen kommune har kartlagt og verdsatt sine friluftsområder, og har flere områder med stor verdi for friluftslivet, også innenfor analysearealet. Kartlenke til denne kartleggingen finnes her: <https://geocortex01.miljodirektoratet.no/html5Viewer/?viewer=Naturbase&layerTheme=&scale=640000&basemap=&center=323212.88173911575%2C6855157.18941217&layers=04BQdQ24COgL>

Engerdal kommune er i slutfasen på sin kartlegging og verdsetting av friluftsområder, og her er også flere områder med stor verdi for friluftslivet innenfor analysearealet:

<http://www.engerdal.kommune.no/Tema/kunngjoringer/Sider/H%C3%B8ring----%C2%ABkarlegging-og-verdsetting-av-friluftsomr%C3%A5der-i-Engerdal-kommune%C2%BB.aspx>

Samlet belastning og sumvirkninger

Analysearealet som er foreslått er på mange måter et presset område fra før, og det er viktig å bl.a. vurdere følgende med tanke på samlet belastning og sumvirkninger:

- Det er gitt konsesjon og utbygger er godt i gang med bygging av Raskiftet vindkraftanlegg i Åmot og Trysil kommuner. Dette blir litt sør for foreslåtte analyseareal.
- I Åmot kommune er det etablert et stort skytefelt (Regionfelt Østlandet). Det er kort vei fra skytefeltet til det sørligste analysearealet. Forsvaret har i tillegg vinterøvelser øst i området, ved Storlegda/Orvdalen, samt lavtflyging innenfor området.
- Foreslåtte analyseareal er i direkte konflikt med, eller i umiddelbar nærhet til, store viktige verneområder i Sør-Norge. Her kan bl.a. nevnes Fulufjellet, Femundsmarka og Gutulia nasjonalparker, Sølen Landskapsvernområde, Bjørnberga og Isteren naturreservat, m.fl. Verneområder må bevares for å sikre faglig tilfredsstillende oppfølging av forpliktende miljømål som vi har påtatt oss gjennom konvensjonen for biologisk mangfold (CBD).
- Innenfor analyseområdet ligger store områder som i dag er definert som inngrepsfrie naturområder (INON): <http://inonkart.miljodirektoratet.no/inon/kart>. INON må inn som tungtveiende eksklusjonskriterium (ofte store naturverdier, verdifulle for friluftslivet og ofte overlapp/grenser inn mot andre viktige områder).
- Analysearealet har direkte influens på det sentrale fjellmassivet Sølen og flere andre massive fjellområder, hvor det frarådes å etablere vindkraftanlegg
- Det bør heller ikke etableres vindkraftanlegg som har direkte influens på større særlige verdifulle landskapsområder som Fulufjellet, Gutulia og Femundsmarka nasjonalparker og Sølen landskapsvernområde.
- Det bør ikke anlegges vindkraftverk som har influens på spesielt verdifulle kulturlandskap som Vingelen.
- Det bør ikke etableres vindkraftanlegg som har betydelig influens på særlig viktige friluftsområder (regionalt og lokalt). Områder som allerede er nedbygd, kan være aktuelle områder for vindkraft.
- Vi minner om at OED i 2015 ga endelig avslag på konsesjonssøknaden om å bygge og drive Kvitvola/Gråhøgda vindkraftverk i Engerdal kommune, et område som ligger sentralt i foreslåtte analyseareal. Departementet fant at fordelene ved utbyggingen ikke oversteg de skader og ulemper utbyggingen kunne medføre og viste til store ulemper for landskap og friluftsliv, negative virkninger for kulturminner og kulturmiljø og for reiselivsnæringen. I tillegg ble avslaget begrunnet med negative ulemper for naturmangfoldet og hensynet til Forsvarets interesser i området.

Som følge av de mange interessene i dette området som vil være i konflikt med eventuelle vindkraftutbygginger, anbefaler vi at området tas ut som analyseareal i det videre arbeidet.

Område 2

Friluftsliv

Innenfor analyseareal nr. 2 ligger lett tilgjengelige friluftslivsområder med gode jakt- og fiskemuligheter, skiløyper, turstier og sykkelstier. Ulike DNT-foreninger har et stort sti- og hyttenett i området, bl.a. Rondanestien med Tingstadkoia og Fløtdamkoia i den nordlige delen av analyseområdet. Pruterud-området øst for Åsvang er et viktig friluftslivsområde med alle sine skiløyper og turstier, samt Årkjølen (landskapsvernområde) og Opptrekkern. I Stange, Nord-Odal og Eidsvoll kommuner (Hedmark og Akershus) er sjøene Lyssjøen og Ottsjøen viktige friluftslivsområder med bl.a. hytteliv og fiske. DNT Odal har betydelig med kilometer skiløyper og turstier i sitt område, som er knyttet sammen med omkringliggende løyper og stier. Stiene er merket og vedlikeholdt av mange aktive lag og foreninger, i tillegg til DNT Odal. De har også to hytter, Bjørketangen og Karterud, innenfor området, samt gapahuker og rasteplasser.

I kommunene Grue, Åsnes og Våler går det over 60 km. tursti som er merket i henhold til merkehåndboka, i tillegg til over 110 km. skiløyper vinterstid. I sum gir dette et stort og viktig sammenhengende nettverk av merkede sommer- og vinterruter. Vi ønsker også å påpeke at området har stor kulturhistorisk verdi, med bl.a. flere godt kjente flyktningeruter og flyslippområder fra 2. verdenskrig, tømmerfløting og setrer som vitner om historisk bruk av utmarka.

Regional plan for Vestmarka

«Regional plan for Vestmarka» ble vedtatt av Fylkestinget i 2010 og senere stadfestet av Miljøverndepartementet i 2012. Vestmarka sammenfaller i stor grad med område 2. Se planen her: <https://www.hedmark.org/globalassets/hedmark/om-fylkeskommunen/planer/regional-plan-for-vestmarka.pdf>.

Vestmarka var opprinnelig foreslått som nasjonalpark i landsplanen for nasjonalparker fra 1986, men verneplanene ble senere frafalt. Regjeringen mente da likevel at en framtidig plan for Vestmarka ikke bør gi anledning til andre tekniske inngrep enn de som følger av skogsdriften.

Målet med retningslinjene i planen er «å sikre Vestmarka som et sammenhengende skogområde med store landbruks-, friluftslivs-, natur- og kulturvernverdier uten store tekniske inngrep. Det skal fortsatt drives skogsdrift i medhold av skogloven. Skogshusvær og sætre i området er landbruksbebyggelse som har endret bruk over tid, men som fortsatt representerer viktige ressurser for den enkelte og samfunnet og som ønskes holdt i hevd».

I Vestmarkaplanen er det satt ei grense for hyttebygging i området på maksimalt 65 ytterligere hytter i kommunene Våler, Åsnes og Grue, og departementet mente i 2012 at retningslinjene måtte gis en virkningstid på 40 år.

Vi mener på grunnlag av dette at det er meningsløst å fremme forslag om vindkraftutbygging, som betyr svært store inngrep i det samme området.

Samlet belastning og sumvirkninger

Dette er det første, sammenhengende skogsområdet med litt størrelse uten større inngrep nordøst for Oslo. Anleggelse av vindkraftverk her vil innebære at landskapskarakteren i store og forholdsvis kupertede områder endres fra å være preget av skog, til kraftproduksjonsområder med tilhørende veinett og nettilknytning.

Påvirkning på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Når flere utbyggingstiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger, skal tiltakets kumulative effekter sammen med andre gjennomførte og planlagte tiltak i influensområdet vurderes.

Vi minner om at OED ga endelig konsesjon til vindkraftverket Songkjølen og Engerfjellet i 2016, hvor E.ON. Wind Norway skal bygge og drive vindkraftverket med tilhørende infrastruktur. Selve vindparken ligger i Nord-Odal kommune, mens nettilknytningen også berører Nes kommune i Akershus fylke. Område 2 er et meget begrenset område med utbyggingspress fra alle retninger. Det største gammelskogsområdet i regionen går til grunne som følge av denne utbyggingen. Fylkesmannen i Hedmark fremmet innsigelse mot disse planene nettopp pga. negativ påvirkning på gammelskog og naturmangfold.

Som følge av sumvirkninger og samlet belastning for dette arealmessig begrensede området, og det faktum at det allerede er gitt konsesjon til bygging av ett vindkraftverk innenfor analysearealet, anbefaler vi at området tas ut som analyseareal i det videre arbeidet.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Hedmark og Akershus

Christian Dufseth
Fylkeskoordinator
FNF-Hedmark

Maria Rundhaugen Tesaker
Fylkeskoordinator
FNF-Akershus

(dokumentet sendes uten signatur)